

Eylül 2024

Avrupa Birliği'nin Savunma Gücüne Alternatif Yaklaşımlar: İngiltere Türkiye'ye Örnek Olabilir mi?

Selin Nasi | Kıdemli Uzman

Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, NATO'nun Avrupa savunmasındaki rolünü ön plana çıkarmış olsa da Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) Donald Trump'ın yeniden başkan seçilme ihtimali- özellikle Ukrayna'ya yardımların kesilmesinden ve NATO'nun caydırıcılığını azaltacak adımlar atılmasından duyulan endişe- Avrupalı devletleri güvence arayışına itiyor. Bir taraftan NATO'nun Avrupa ayağını güçlendirecek (Avrupa Gökyüzü Kalkanı gibi)¹ girişimler hayata geçiriliyor. Üye ülkeler Ukrayna ile imzaladıkları ikili güvenlik anlaşmalarıyla yardımların devamlılığını taahhüt altına almaya çalışıyor.² Diğer yandan Avrupa Birliği (AB) içinde ve dışında -ABD'ye bağımlılığı azaltacak- otonom savunma gücü geliştirme süreci de devam ediyor.

İngiltere'de Temmuz ayında iktidara gelen İşçi Partisi hükümetinin ilk icraatlarından birinin Almanya ile Ortak Savunma Deklarasyonu imzalaması jeopolitik riskler karşısında Avrupalı devletlerin safları sıkılaştırma ihtiyacının bir yansıması olarak okunmalı. İngiltere ve Almanya'nın Avrupa'nın en yüksek savunma bütçesine sahip iki büyük askeri gücünün, aynı zamanda ABD'den sonra Ukrayna'ya en çok yardım sağlayan iki ülke olması, anlaşmanın önemine işaret ediyor. Geleneksel olarak Atlantikçi bir dış politika çizgisi izle İngiltere'nin Avrupa Birliği (AB) ile de bir ortak savunma anlaşması imzalayacağını duyurması, Avrupa'nın stratejik otonomi sürecine dolaylı da olsa eklenme niyetini ortaya koyuyor. Bu da NATO üyesi olup AB üyesi olmayan Türkiye gibi ülkelerin Avrupa savunmasına entegre olması için yararlanılabilecek bir örnek teşkil edebilir mi sorusunu beraberinde getiriyor.

1 Ağustos 2022'de Almanya Başbakanı Olaf Scholz'un Avrupa Kıtası'nın savunmasıyla ilgili endişelerin önüne geçebilmek için ortaya attığı Avrupa Gökyüzü Kalkanı Girişimi (AGKG, European Sky Shield Initiative, ESSI), antibalistik füze dahilinde ortak bir hava savunma sistemi inşasıyla NATO'nun ortak hava savunmasının Avrupa ayağını ve NATO entegre hava ve füze savunma sistemini güçlendirmeyi amaçlıyor. 15 Şubat 2024'te gerçekleşen NATO Savunma Bakanları zirvesinde Türkiye ve Yunanistan da girişime dahil olacaklarını duyurdular. Fransa, girişimin yoğun bir şekilde Amerikan ve İsrail sistemlerine dayandığını, Avrupa üretimi sistemleri ise içermediğini ve dolayısıyla Avrupa savunma endüstrisine zarar vereceğinden ötürü eleştiriyor.

2 2024 başında İngiltere'nin Ukrayna ile imzaladığı güvenlik iş birliği anlaşması, Avrupa Birliği'nin Mayıs ayında Moldova ve Norveç'le imzaladığı ikili güvenlik anlaşmaları, İngiltere'nin Temmuz ayında İngiltere'nin Almanya ile imzaladığı ortak savunma deklarasyonu bu gelişmelerin son örneği. Bu anlaşmalar karşılıklı savunma anlaşmaları (pakt niteliğinde) olmayıp, kilit ülkelerin Ukrayna'yı birkaç yıl boyunca askeri, mali, insani ve siyasi yardımlarla destekleme taahhütlerinin çerçevesini çizmektedir.

Ne var ki, son yıllarda, Türkiye-AB ilişkilerindeki olumsuz seyrin savunma işbirliğinin önünü tıkadığını görüyoruz. Ankara, 2021 yılında Daimi Yapılandırılmış İşbirliği'ne (PESCO) yapmış olduğu başvuruya halen cevap alabilmiş değil.

AB'nin Mart 2022'de bağımsız askeri kapasite geliştirme hedefini duyurduğu Güvenlik ve Savunma için Stratejik Pusula metninde Türkiye'den "aday ülke" yerine "ortak" olarak bahsedilmesi Ankara'dan tepki almıştı. Oysa AB Dışişleri yüksek temsilcisi Josep Borrel'in Ağustos ayında İspanya'da düzenlenen "Avrupa Nereye Gidiyor?" başlıklı toplantıda yaptığı açıklamalardan Türkiye'ye bakışın giderek daha olumsuz bir hal aldığı ve adeta "rakip" olarak görülmeye başlandığı anlaşılıyor.³

AB'nin Türkiye'ye ilişkin negatif algısı -halen aday ülke statüsünde olmasına rağmen- ülkenin Avrupa savunmasına katkı sağlayabileceği projelerin dahi dışında bırakılmasına yol açıyor. Bunun en bariz örneği, geçtiğimiz Şubat ayında Ukrayna'nın AB fonlarını kullanarak Türkiye'den almayı planladığı Bayraktar TB2 insansız hava araçları ve top mermisinin Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) ve Fransa tarafından veto edilmesiydi. Kendi otonom savunma gücünü geliştirmeye çalışan ancak henüz yeterli kapasiteye sahip olmayan Avrupa'nın gerek jeopolitik konumu gerekse askeri kapasitesiyle önemli bir güç olan Türkiye'yi dışlayan tavrı her iki tarafın da aleyhine işliyor. Türkiye içinde batı karşıtlığını ve AB şüpheciliğini besleyen bu yaklaşım, ülkeyi Rusya ve Çin'le daha fazla yakınlaştırırken, AB nezdinde Türkiye'ye dair güvensizlik algısını daha da derinleştiriyor.

AB ile mevcut siyasi açmazlar karşısında Türkiye, son dönemde ikili ortaklıklar geliştirerek ve özellikle savunma sanayinde kurulacak ortak girişimler üzerinden AB'nin vetosunu aşma gayreti içinde. Ancak bu adımlar sorunun güvenlikten çok endüstri ve ticaret boyutuna odaklanmakta. Uzun vadede Türkiye'nin Avrupa otonom savunma gücüne entegre olabilmesi -şayet her iki tarafın da bu yönde bir niyeti gerçekten varsa- Türkiye'nin üyelik sürecini tıkayan siyasi sorunların AB tarafından öncelik sırasına konularak jeopolitik riskler ışığında yeni baştan değerlendirilmesi, Türkiye'nin ise kendisine yönelik olumsuz algıyı düzeltecek somut adımlar atmasından geçiyor.

³ Borrell söz konusu toplantıda "Kuzey Afrika'da artan Rus ve Türk etkisinin AB'nin bölgede öngördüğü 'Akdeniz düzenini' rayından çıkardığını" ifade etti.

AB ve Türkiye'nin birbiriyle çelişen otonomi arayışı

Avrupa'nın otonomi arayışı aslında yeni bir olgu değil. Güvenlik ve savunma alanında AB'nin stratejik otonomiye yönelmesinin temeli 1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması'na dayanıyor. Bu antlaşma ile AB, sadece ortak pazarın ötesine geçip ekonomik ve parasal birlik kurmakla kalmadı, aynı zamanda güvenlik ve savunmasını daha bağımsız bir seviyeye taşımak amacıyla Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'nı (ODGP) uygulamaya koydu ve Batı Avrupa Birliği'ni yeniden canlandırdı. O yıllarda transatlantik işbirliğini ön planda tutan savunma politikası zaman içinde Avrupalı devletlere ABD karşısında nispi bir hareket alanı sağlayacak şekilde evirildi.

"Stratejik otonomi" kavram olarak ilk kez 2013'te Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası kapsamında Avrupa Konsey kararında yer aldıysa da, bu yönelimin AB'yi "hasım", NATO'yu ise "modası geçmiş" bir kurum olarak gören Donald Trump'ın 2016 yılında ABD Başkanı seçilmesini takip eden süreçte ivme kazandığı söylenebilir. 2017'den bu yana AB bünyesinde oluşturulan PESCO, Avrupa Savunma Fonu (European Defense Fund) ve Eşgüdümlü Yıllık Savunma Gözden Geçirme (Coordinated Annual Review on Defence-CARD) mekanizması gibi oluşumlar otonomi yöneliminin kurumsal düzeyde gelişmesine hizmet ediyor.

Türkiye ise Soğuk Savaş sonrası dönemde NATO'nun Avrupa ayağını güçlendirecek ya da NATO'dan bağımsız savunma gücü oluşturmaya yönelik girişimlere, NATO'yu zayıflatacağı ve Türkiye'nin karar alma süreçlerinin dışında kalması ihtimali nedeniyle temkinli bir yaklaşım sergiledi. 2003 yılında kabul edilen Berlin Plus düzenlemeleri Türkiye'nin o güne kadarki endişelerini bir nebze yatıştırarak, NATO'nun tam olarak dahil olmadığı, AB tarafından yürütülen operasyonların, ittifak tarafından desteklenmesinin yolunu açtı. Türkiye bu süreçte AB'nin yürüttüğü operasyonlara personel açısından Fransa, Almanya ve İngiltere'nin ardından en büyük katkıyı sağlayan ülke oldu.

Ancak GKRY'nin 2004'te AB'ye üye olması ardından tarafların karşılıklı olarak kullandıkları veto kartları bu işbirliğini giderek zora soktu. Buna rağmen Türkiye, NATO ve AB arasında yakın işbirliği geliştiren (Bosna Hersek'e konuşlu AB Barış Gücü/Althea Operasyonu, 2004 ve Akdeniz'deki Deniz Muhafızı Misyonu/Operation Sea Guardian, 2016) gibi çeşitli görevlerde bulundu.

Ukrayna Savaşı'nın doğurduğu riskler karşısında NATO'nun ortak hava savunmasının Avrupa ayağını güçlendirmeyi amaçlayan Gökyüzü Kalkanı Girişimi'ne de Şubat 2024'te dahil oldu. Türkiye, NATO'yu ön planda tutmak kaydıyla, ittifakın caydırıcılık prensibini ve savunmasını tamamlayıcı olarak gördüğü AB'nin PESCO Projesi'ne de ilgi gösterdi. Ancak, AB'den ayrılan İngiltere'nin PESCO'ya katılımına 2022 yılında onay verilirken, Türkiye'nin başvurusu Yunanistan ve GKRY vetosuna takıldığından hala bekletiliyor.

Türkiye'nin Avrupa otonom savunma gücüne dahil edilmesinin önündeki yegane engel siyasi vetolar değil. Avrupa Komisyonu tarafından Mart 2024'de kabul edilen Avrupa Savunma Sanayi Stratejisi (European Defence Industry Strategy-EDIS) NATO üyesi olup, AB üyesi olmayan 3. ülkelerle işbirliği için -aynı değerler ve çıkarların paylaşılması/like minded countries- kriterini gözetiyor. EDIS'te İngiltere, Kanada ve Norveç işbirliğine uygun ülkeler olarak görülürken, Türkiye'den bahsedilmemesi sorunun kökeninde güven eksikliğinin yattığını gösteriyor.

Son yirmi yılda Türkiye'nin Kopenhag kriterlerinden giderek uzaklaşması ve Batıdan bağımsız bir dış politika çizgisine yönelerek, Rusya ve Çin'le yakın ilişkiler geliştirmesi ülkenin Batılı müttefik kimliğinin sorgulanmasına yol açtı. Ankara'nın alternatif arayışının ardında AB'nin uzlaşmaz, dışlayıcı ve tek taraflı tutumunun payı olduğu yadsınamaz. Dolayısıyla ilişkilerde gelinen noktada her iki tarafın da sorumluluğu var. Ancak bugün hala kazanımları bakımından tartışılan birtakım adımların -örneğin Kırım'ın ilhakını takip eden süreçte Rusya'dan S-400 hava savunma sistemi alınması, Finlandiya ve İsveç'in NATO üyeliğine itiraz sürecinin düzgün yönetilememesi gibi- Türkiye'nin güvenilirliğine ve öngörülebilirliğine gölge düşürdüğünü teslim etmek gerek. Benzer şekilde Türkiye'nin bir taraftan AB'nin uzlaşmaz tutumunu öne sürerek G-20'ye alternatif gösterilen liderliğini Rusya ve Çin'in yaptığı BRICS'e resmen üyelik başvurusunda bulunması, diğer yandan NATO üyesi bir ülke olarak Şangay İşbirliği Örgütü'ne üye olma niyetini sıkça dile getirmesi, esnek bir dış politika çizgisinden ziyade karar-alıcıların ülkenin stratejik yönelimine dair (bilinçli veya bilinçsiz) kafa karışıklığı içinde oldukları izlenimini vermekte. Bu gelişmeler ışığında, Türkiye'ye duyulan güvensizlik ve tehdit önceliklerinde farklılaşma, AB ile savunma işbirliğinin gelişmesine başlıca engel teşkil ediyor.

Savaşın kıta Avrupasına dönüşü, değişen tehdit öncelikleri ve sınırlı yetenekler

Ukrayna'da halen devam eden savaş, kıtayı kalıcı barış ve istikrar adası olarak gören Avrupalıları değişen koşullara adapte olmaya ve orta-uzun vadeli güvenlik risklerine karşı stratejik planlama yapmaya zorluyor. European Council of Foreign Relations (ECFR) adlı düşünce kuruluşunun Mayıs ayında sunduğu, Ukrayna dahil 14 Avrupa ülkesini kapsayan kamuoyu araştırma sonuçlarına göre, Ukrayna'da savaş sona erdiği takdirde, Kremlin'in genişlemeci politikalara devam ederek bir başka Avrupa devletine saldıracağını düşünenlerin sayısı Bulgaristan'da yüzde 21 iken, bu oran Portekiz'de yüzde 51'e ulaşıyor.

Öte yandan, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'e olan hayranlığı herkesçe malum, transatlantik ittifakına şüpheyle yaklaşan, NATO savunma bütçe paylarını ödemeyen Avrupalı devletlerin Putin tarafından işgal edilmesini teşvik edeceğini açıkça söyleyen Cumhuriyetçi Parti Başkan adayı Trump'ın seçimleri kazanması halinde Rusya'nın NATO'nun caydırıcılığını test edecek birtakım adımlar (siber saldırı, denizaltı fiber kabloların hedef alınması gibi) atmasından endişe ediliyor. Nitekim, ABD kaynaklarının 6 Eylül'de paylaştığı istihbarat bulguları, Rus güçlerinin Baltık Denizi'nde gözlemlenen hareketliliğinden yola çıkarak denizaltından geçen fiberoptik kablolara sabotaj ihtimaline dikkat çekiyor.

Bir yandan Rusya karşısında sahadaki dengeleri Ukrayna lehine çevirmek için Kiev'e askeri destek sağlamaya çalışan AB ülkeleri, uzun vadede savunma alanında ABD'ye olan bağımlılığını azaltmaya yönelik adımlar atmaya devam ediyor. Avrupa Komisyonu tarafından Mart 2024'de sunulan Avrupa Savunma Sanayi Stratejisi (European Defence Industry Strategy-EDIS) Avrupa Yatırım Bankası teşvikiyle, AB'nin savunma sanayisindeki rekabet gücünü artırmayı ve savunma ekipmanlarının üye devletlerden tedarik edilmesini öngörüyor. İngiltere'nin kısmen bu çemberin dışında kalmamak ve fonlardan pay alabilmek için AB ile savunma alanında yakınlaşmaya çalıştığını düşünenler var. Ancak AB ülkelerinin bugünkü üretim kapasitesi mevcut ihtiyaçları karşılamaya henüz yetmiyor. Birlik, Ukrayna'ya 2024 Mart ayına dek yollamayı taahhüt ettiği bir milyon adet 155mm kalibrelik top mermisini üye devletlerin imkanlarıyla üretemeyince, AB dışından alımlara yönelmek zorunda kaldı.

Ne var ki, Yunanistan, GKRY ve Fransa'nın vetosu Türkiye'den alımları engelledi. İlginç olan ise, ihtiyaç duyulan mühimmatın ABD'den tedarikinin, ülkenin kendi stoklarını eritmesi neticesinde Türkiye ile işbirliğinin kapısını açmış olması. Amerika Mart ayında Türkiye'den 116 bin adet top mermisi satın aldığı gibi, Teksas'ta 155 mm'lik mermilerin üretilmesi için bir Türk şirketine üç adet üretim hattı kurdurdu. Söz konusu şirketin 2025 yılında dek ABD'nin mermi stoklarının yüzde 30'unu üretmesi bekleniyor. Bu mermilerin ne kadarının Ukrayna'ya yollanacağı bilinmiyor ama bir şekilde bu yatırım Türk şirketine ABD üzerinden Avrupa'ya ihracat imkanı sağlayabilir.

Aracı ülkelerin kolaylaştırıcı rolü

AB'nin Türkiye'ye yönelik dışlayıcı tavrını "stratejik vizyon eksikliği" olarak gören ve bu tutumun yakın zamanda değişmeyeceğine inanan Ankara'daki karar-alıcılar nezdinde bir süredir savunma alanında kurulacak ortaklıklar üzerinden AB vetosunu aşma fikri güçleniyor. Bu bağlamda, Türkiye'nin gerek AB gerekse ABD ile ilişkilerine kıyasla çok daha olumlu bir diyalog içinde bulunduğu İngiltere ile ortaklık öne çıkıyor. Bölgesel sorunların çözümüne benzer perspektiften bakan iki NATO müttefiki ülkenin özellikle İngiltere'nin AB'den ayrılmasını izleyen dönemde daha çok yakınlaştığı söylenbilir.

2017'den bu yana Milli Muharip Uçak Projesi'nin (TFX-KAAN) geliştirilmesinde İngiliz BAE Systems şirketiyle işbirliği yapan Türkiye, 2023 Kasım ayında İngiltere ile savunma alanında işbirliğini güçlendirmek amacıyla bir Niyet Beyanı imzaladı. Aynı yıl içinde Canik Holding'in İngiliz savunma şirketi AEI Systems'i satın almış olması Avrupa pazarlarına ihracatın kapısını aralayacak bir gelişme olarak değerlendiriliyor. Bu birleşme Canik Holding'i orta kalibre top mermisi üretiminde dünyanın ilk üç üreticisi arasına sokmuş oldu. Benzer şekilde, 2024 başında iki ülkenin imzaladığı JETCO Protokolü ve Eylem Planı - genişletilmesi hedeflenen Serbest Ticaret Anlaşması ile birlikte uygulamaya konulduğunda- üçüncü ülkelere ortak yatırım imkanlarının gelişmesi bekleniyor.⁴

4 Söz konusu protokol ve eylem planı, iki ülke arasında ticaret, yatırım, müteahhitlik, teknik müşavirlik hizmetleri, bilim, teknoloji, gümrük gibi alanların yanı sıra kültür, çevre, enerji ve ulaştırma gibi alanları da kapsıyor.

Türkiye'nin "stratejik ortağı" İngiltere'nin AB ile ilişkilerinde yeni bir sayfa açmış olması da savunma alanında yeni işbirliği fırsatları sunuyor. Özellikle, Almanya'da gelecek yıl yapılacak seçimlerde kazanma ihtimali yüksek görülen Hristiyan Demokrat Partisi lideri Friedrich Merz'in AB'nin İngiltere ile yakın ilişkiler geliştirmesine olumlu bakan tavrı, AB'nin üye olmayan 3. ülkelerle savunma işbirliğine mesafeli yaklaşan Fransa'yı bir ölçüde de olsa dengeleyebilir. Türk ve İngiliz savunma bakanlarının 2023 yılında imzaladıkları Niyet Beyanı için Ankara'da bir araya geldikleri toplantıda görüşülen konulardan biri de Eurofighter savaş uçaklarının satışıydı. Türkiye bir süredir, 4 Avrupa ülkesinin (İngiltere, İspanya, İtalya ve Almanya) ortak geliştirdiği Eurofighter Typhoon savaş uçağından 40 adet satın almak istiyor. Ancak bu yöndeki talepleri Almanya'nın itirazına takılmış durumda. İngiltere'nin Türkiye'nin satın almak istediği Eurofighter uçakları konusunda Almanya'yı ikna için devrede olduğu biliniyor. Almanya'nın Türkiye'ye bakışının olumlu yönde değiştiğini belirten Türk yetkililer bu konuda yakın zamanda sonuç alınacağı beklentisi içindeler. Eurofighter satışının onaylanması bu dört ülke ile Türkiye arasında savunma işbirliğine ivme kazandıracığı gibi ilerleyen dönemde ikili güvenlik anlaşmaları için de zemin hazırlayabilir.⁵

Eurofighter alımı için diplomatik girişimler devam ederken, bir yandan AB'nin lokomotif gücü kabul edilen Almanya ile kapsamlı bir ekonomik işbirliğinin altyapısı hazırlanıyor. Türk- Alman İş Konseyi'nin başlattığı girişim, finansman, teknoloji transferi ve coğrafi nüfuz alanı gibi varlıklar üzerinden iki ülke arasında ortak yatırımları teşvik etmek suretiyle, ekonomik işbirliğini stratejik ortaklık seviyesine taşımayı amaçlıyor. Henüz planlama aşamasında olan projenin savunma sanayi ayağının da olması öngörülüyor

5 Türkiye halihazırda, İspanya ile denizcilik alanında Türkiye'nin iş birliği yapıyor. İspanyol şirketi Navantia, Türk Donanması için ilk amfibi hücum gemisi olan TCG Anadolu'nun tasarımını, İspanyol Donanması'na ait Juan Carlos I gemisini temel alarak gerçekleştirdi. Navantia, ilerleyen dönemde yeni bir denizaltı ya da uçak gemisi gibi ikinci bir geminin inşası üzerine odaklanıyor. İspanya, bu iki programda da teknolojik ortak olma niyetini sürdürüyor. Türkiye'nin İtalya ile savunma sanayide işbirliği mevcut. İki ülke ortak taarruz helikopteri (T129 Atak) üretiyor. Türkiye'nin eğitim helikopteri ihtiyacının giderilmesine yönelik de İtalyan Leonardo firması ile ortaklığı var.

Türkiye'nin özellikle son yıllarda küresel rekabet alanı haline gelen Afrika'daki gelişen nüfuzunu kaldıraç olarak kullanan bu yaklaşımın, karşılıklı ticari kazanımların ötesinde ülkeyi cazip bir ortak haline getirerek profiline olumlu katkı sağlayacağı düşünülüyor. Bu ortaklık, Çin ve Rusya'nın bölgede genişleyen etki alanına karşı denge unsuru oluşturacak olması bakımından AB stratejik vizyonu ile da uyumlu görünüyor.⁶

Sonuç ve öneriler:

Ukrayna Savaşı ve ABD başkanlık seçimleri arka planında, AB'ye yönelik risk ve tehditlerin ABD olmadan nasıl karşılanabileceği hususunda Birlik içinde görüş farklılıkları bulunuyor. Türk karar-alıcılar, Türkiye-AB ilişkilerinde açmazı yol açan siyasi sorunların (Kıbrıs sorunu, Yunanistan'la deniz yetki alanları meselesigibi) yakın gelecekte çözülmeyeceğinden hareketle, Türkiye'nin savunma sanayinde elini güçlendirecek projelere ağırlık vererek, Avrupalı devletler nezdinde ülkeyi cazip bir ortak kılmaya odaklanıyor. Diğer bir deyişle, Ankara, Birlik içindeki görüş farklılıklarından yararlanmaya çalışarak, "ortak değerler" yerine "ortak çıkarlar" üzerinden ikili işbirliklerine yöneliyor. Bu yönelim bir süredir Türkiye-AB ilişkilerinde gözlemlenen perakendeci (al-ver/transactional) ilişki modelinin savunma işbirliğine mikro düzeyde uygulanması olarak yorumlanabilir.

Türk savunma sanayisini geliştirecek bu girişimler aynı zamanda ekonomik açıdan gelir sağlayacak olsa da, Türkiye'nin Avrupa'nın otonom savunma gücüne entegre olmasını garanti etmiyor. Zira, savunma işbirliği herşeyden önce karşılıklı güven gerektirmekte.

Bir tarafta AB'nin Türkiye'nin üyelik sürecinde bugüne dek benimsediği tek taraflı tutum-üye devletlerin siyasi vetolarına teslim olunması-, diğer yanda Türkiye'nin son yirmi yılda demokratik değerlerden uzaklaşarak giderek otoriter bir yönetim şekline kayması ve dış politikada liberal demokratik dünya düzenine meydan okuyan Rusya ve Çin gibi otoriter ülkelerle yakınlaşması, karşılıklı güvensizliği artırıyor. Her ne kadar Kıbrıs sorununun çözümü için şu sıralar yeni bir çözüm süreci hazırlığı yapılıyor olsa da, geçmiş deneyimler sonuca yönelik pek umut vaat etmemekte. Ne AB'nin ne de Türkiye'nin görünür gelecekte politika değişikliğine gitmesi beklenmediğinden, savunma işbirliğinin ağırlıkta NATO bünyesinde devam edeceğini öngörebiliriz.

⁶ İsim verilmemesi şartıyla yazarla konuşan yetkili, 27/08/2024, İstanbul.

Bu bağlamda:

- Türkiye'nin Avrupa otonom savunma gücüne dahil edilmediği senaryoda, Avrupa savunmasında NATO'nun öncelikli konumunu öne çıkaran politikanın görünür kılması ve NATO içinde Atlantikçi çizgideki ülkelerle (Baltık ve Nordik ülkeleri, Polonya, Doğu Avrupa ülkeleri gibi) ilişkilerin daha yakın tutulması önerilir.

Türkiye- AB ilişkilerinde ise,

- Stratejik diyalogun tesis edilmesi için (Gayri-resmi Dışişleri Bakanları Toplantısı, Avrupa Siyasi Topluluğu Zirveleri gibi) toplantılara katılım,
- Güvenlik ve savunma konularında danışma platformu vazifesi görecek daimi yapısal kurumlar oluşturulması,
- İlişkilerimizin iyi olduğu devletlerin aracılığından yararlanmak,
- Megafon diplomasisinden kaçınarak, geleneksel diplomatik kanallara ağırlık vermek,
- İşbirliği alanlarını ön plana çıkarmak suretiyle, Türkiye'nin -yöneticilerinden bağımsız- bölgesinde ve ötesinde, önemli bir müttefik olduğunu ve olmaya devam edeceğini anlatmak ülkeye ilişkin olumsuz algının kırılması sağlamak açısından fayda sağlayacaktır.

Bu yayın yalnızca yazarın görüşlerini yansıtmaktadır.

Hare Sokak No. 16 Akatlar 34335 İstanbul/Türkiye

+90 212 352 18 54

info@edam.org.tr